

**«Μαύρος πίνακας...λευκή κιμωλία»
ένα εργαστήριο δραματοθεραπείας**

Αταλάντη Απέργη και Ράνια Σταματάκη
atalandi@otenet.gr

Σύντομη περιγραφή εργαστηρίου που πραγματοποιήθηκε στις 29/3/2008
στα πλαίσια της 6^{ης} Διεθνούς Συνδιάσκεψης για το Θέατρο στην Εκπαίδευση.

Το εργαστήρι *Μαύρος Πίνακας- Λευκή Κιμωλία* διεξήχθη το Σάββατο 29 Μαρτίου στα πλαίσια της 6^{ης} Διεθνούς Συνδιάσκεψης για το Θέατρο στην Εκπαίδευση. Κατά τις 230 ώρες που διήρκεσε, οι συμμετέχοντες-κυρίως εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, χρησιμοποιώντας τις τεχνικές της δραματοθεραπείας σε συνεργασία με τη φαντασία τους, είχαν την ευκαιρία ν'αντικρίσουν μια διαφορετική πλευρά της σχέσης καθηγητή-μαθητή. Όπως έλεγε και το κείμενο-πρόσκληση σε κάθε τάξη ο 'μαύρος πίνακας' έχει ανάγκη μια 'λευκή κιμωλία' και το εύλογο ερώτημα που προέκυπτε από αυτόν τον συνειρμό ήταν με ποιο τρόπο ο πίνακας καλεί την κιμωλία να συνυπάρξουν... πόσο εύκολο είναι άραγε, μια φαινομενικά συγκρουσιακή σχέση- να μεταμορφωθεί σε αλληλοσυμπληρωματική;

Το εργαστήριο ήταν βιωματικό και αποτελεσε μια πρώτη γνωριμία με την δραματοθεραπεία μέσα από έναν συνδυασμό θεωρητικής γνώσης και πρακτικής εξάσκησης.

Η δραματοθεραπεία που είχε κάνει την εμφάνιση της ήδη από την προηγούμενη συνδιάσκεψη, αποτελεί μια μορφή ψυχοθεραπείας που στηρίζεται κυρίως στη μη λεκτική επικοινωνία, και συγκεκριμένα στη δημιουργική έκφραση μέσα από τη χρήση της φαντασίας, το παίξιμο ρόλων, τον αυτοσχεδιασμό, τα παραμύθια, τη ζωγραφική, την κίνηση και το παιχνίδι. Βασίζεται στην αντίληψη ότι το θέατρο περιέχει ενδογενείς θεραπευτικές ιδιότητες και ότι η δραματική μεταφορά έχει τη δύναμη να επιφέρει αλλαγές σε βαθύ επίπεδο (κάθαρση). Στόχος λοιπόν ήταν να αποτελέσει το συγκεκριμένο εργαστήριο μια καθολική εμπειρία για τους συμμετέχοντες, τόσο σε επίπεδο διανοητικό όσο και σε επίπεδο ψυχικό και συναισθηματικό. Οι συντονίστριες Ράνια Σταματάκη και Αταλάντη Απέργη προσκάλεσαν όσους πήραν μέρος να πειραματιστούν, να παίξουν και να αφήσουν το μυαλό και την καρδιά τους να ταξιδέψουν.

Στο αρχικό μοίρασμα, οι συμμετέχοντες μοιράστηκαν κάποια πράγματα για τον εαυτό τους, μίλησαν για προηγούμενη εμπειρία με τη δραματοθεραπεία, καθώς κι έθεσαν τους στόχους τους για το εργαστήριο. Μεταξύ των στόχων ήταν η καλύτερη κατανόηση της δραματοθεραπείας, ο εμπλουτισμός δημιουργικών τεχνικών που μπορεί να χρησιμοποιήσει κανείς μέσα στην τάξη, καθώς και η προσωπική ανάπτυξη.

Το εργαστήριο τήρησε τη δομή μιας πραγματικής δραματοθεραπευτικής συνεδρίας με ζέσταμα, δράση και κλείσιμο, το εργαστήριο άνοιξε κι έκλεισε σε κύκλο.

Στην αρχή της συνεδρίας τα θρανία τοποθετήθηκαν σαν σε τάξη και οι συμμετέχοντες, κλήθηκαν να καθίσουν πλάι σε κάποιον που δεν ήξεραν σαν να ήταν η πρώτη τους μέρα στο σχολείο. Αυτό έδωσε την ευκαιρία να δημιουργηθεί ένα πιο φιλικό κλίμα και να έχουν την ευκαιρία να γνωριστούν όσοι δεν γνωρίζονταν. Για αρχικό ζέσταμα, τα μέλη της ομάδας έπαιξαν το παιχνίδι 'στρατιωτάκια ακούνητα, αμίλητα, αγέλαστα' έχοντας έτσι την ευκαιρία να εξοικειωθούν με το χώρο και να να μπουν απευθείας 'σε δράση'. Το παιχνίδι που περιλάμβανε πολύ τρέξιμο, αλλά και γρήγορες αντιδράσεις, προκάλεσε γέλιο μιας κι εξουθένωσε γρήγορα όσους είχαν φάει πολύ από το μεσημεριανό γευμα.

Στο κυρίως μέρος της συνεδρίας, δουλέψαμε τα αντίθετα που 'δεν μπορούν να κάνουν χώρια' και οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να πάρουν ένα ζευγάρι από αντικείμενα που αυτοί έβλεπαν ως αλληλοσυμπληρωματικά από μια σειρά πολλών αντικειμένων που είχαν τοποθετηθεί σκόρπια στην αίθουσα και να γράψουν μια ιστορία στην οποία τα δύο αυτά αντικείμενα συναντιώνται. Ενδεικτικά κάποια ζευγάρια ήταν φλυτζάνι-πιάτακι, αλάτι- πιπέρι, αναπτύρας-τσιγάρο, πουλί-φερό, Πινόκιο-Τζεπέτο, βίδα-κατσαβίδι, σύννεφο-ομπρέλα, κλπ'.

Αφού είχε γίνει αυτό, η μία από τις συντονίστριες επανέφερε την ομάδα στον κύκλο και ζήτησε από τα μέλη να χωριστούν σε τριάδες-σε μία περίπτωση σχηματίστηκε μια τετράδα- και να μοιραστούν μεταξύ τους τις ιστορίες που είχαν γράψει. Στη συνέχεια, στις ίδιες τριάδες οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να χωριστούν σε καθηγητή και μαθητές και να δραματοποιήσουν την ιστορία του ενός ή να γίνει εκδραμάτιση μιας σύνθεσης των ιστοριών όλων. Σύμφωνα με τις οδηγίες η κάθε τριάδα μπορούσε να αποφασίσει μόνη της πόσο ο καθηγητής θα συμμετείχε στη διαδικασία και

με τι ρόλο, αν αυτός θα ήταν σκηνοθέτη, διευκολυντή, συντονιστή, αφηγητή. Είχε σημασία, κι αυτό επισημάνθηκε στη συνέχεια, τη ρόλο πήρε ο καθένας στην τριάδα και πόσο καθοριστικός τελικά ήταν ο ρόλος του καθηγητή.

Οι ομάδες ήταν 6 και είχαν μισή περίπου ώρα να ετοιμάσουν η καθεμία και να παρουσιάσουν ένα πεντάλεπτο σκέτς χρησιμοποιώντας όλα τα μέσα που είχε στη διαθεσή τους, τα σώματα και τις φωνές των ηθοποιών, όργανα και πανιά που είχαν φέρει οι συντονιστές, τα ίδια τα αντικείμενα που είχαν επιλέξει ως πρωταγωνιστές στις ιστορίες τους. Είχε ενδιαφέρον πως κάποιες ιστορίες αρκέστηκαν στα λίγα λόγια και χρησιμοποιήσαν το σώμα ως βασικό μέσο έκφρασης, ενώ άλλες βασίστηκαν σε πλούσιους διαλόγους. Αξιοσημείωτο ήταν πως κάποιες βγήκαν πολύ δραματικές κι άλλες πολύ κωμικές, τόσο παρά την λίγη προετοιμασία υπήρχε απόλυτη αρμονία και συντονισμός μεταξύ των μελών των ομάδων.

Στο τελικό μοίρασμα που αποτέλεσε και το κλείσιμο του εργαστηρίου, στον κύκλο, τα μέλη της ομάδας πάνω σε μάρμα χαρτιά με λευκές κιμωλίες απεικόνισαν με ένα σύμβολο το συναίσθημα που ένιωθαν εκείνη τη στιγμή. Χωρίς λόγια, όλοι σήκωσαν τα χαρτιά ψηλά και πάνω τους φιγούραραν χαμογελαστά πρόσωπα, ήλιοι, καρδιές.

Κατά γενική ομολογία το εργαστήρι άφησε πολύ θετικές εντυπώσεις. Κάποιοι ήθελαν περισσότερες διευκρινήσεις για τους λόγους που χρησιμοποιήθηκε κάθε τέχνη και σε τι αποσκοπούσε. Όπως τονίσαμε, ένα βιωματικό εργαστήρι είχε σα στόχο να πάρει ο καθένας κάτι και να το χρησιμοποιήσει όπως αυτός νομίζει. Για κάποιους μπορεί να ήταν μια καλύτερη κατανόηση μιας αλληλοσυμπληρωματικής αλλά κι αλληλοσυγκρουόμενης σχέσης, για κάποιον άλλον ο ρόλος που ο ίδιος παίζει σε μια τέτοια σχέση, για πολλούς απλώς δύομιση ώρες δημιουργικής ενασχόλησης.

Στο εργαστήρι εξερευνήσαμε πως τεχνικές και δομές του θεάτρου μπορούν να προάγουν την ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης, της επικοινωνίας και της σχέσης με τους άλλους όταν οι ρόλοι εναλλάσσονται και δεν είναι απόλυτοι. Πως η εκδραμάτιση σε ένα ασφαλές περιβάλλον μπορεί να διδάξει νέους τρόπους διαπραγμάτευσης σχέσεων και με τι τρόπο η δραματοθεραπεία έχει πολλά να προσφέρει στην εκπαίδευση. Μια σύντομη περίληψη στο κλείσιμο του τι είναι η δραματοθεραπεία, πως και που λειτουργεί ήταν απαραίτητα σαν κλείσιμο για να κατανοήσουν καλύτερα οι είκοσι συμμετέχοντες αυτό που είχαν εμπειρικά ζήσει.